

History or Memory: Is There a Mitzvah to Study Jewish History?

"History is more or less bunk. It's tradition. We don't want tradition. We want to live in the present and the only history that is worth a tinker's damn is the history we made today."

Henry Ford

"Those who cannot remember the past are condemned to repeat it!"

George Santayana

Rabbi Efrem Goldberg
October 15, 2010
reg@brsonline.org

(1) RAMBAN

10. AND THERE WAS A FAMINE IN THE LAND. Now Abraham went down to Egypt on account of the famine to dwell there in order to keep himself alive in the days of the drought, but the Egyptians oppressed him for no reason [and attempted] to take his wife. The Holy One, blessed be He, avenged their cause with great plagues, and brought him forth from there *with cattle, with silver, and with gold*,⁶⁹ and Pharaoh even commanded his men to escort them from the land.⁷⁰ He thereby alluded to Abraham that his children would go down to Egypt on account of the famine to dwell there in the land, and the Egyptians would do them evil and take the women⁷¹ from them, just as Pharaoh said, *And every daughter ye shall save alive*,⁷² but the Holy One, blessed be He, would avenge their cause with great plagues until He would bring them forth with silver and gold, sheep and oxen, very rich in cattle, with the Egyptians pressuring to send them out of the land.⁷³ Nothing was lacking in all the events that happened to the patriarch that would not occur to the children.

The Rabbis have explained this subject in Bereshith Rabbah:⁷⁴ "Rabbi Pinchas said in the name of Rabbi Oshaya that the Holy One, blessed be He, said to Abraham, 'Go forth and tread out a path for your children!' Thus you find that whatever is written concerning Abraham is also written concerning his children. In connection with Abraham it is written, *And there was a famine in the land*; in connection with Israel, it is written *For these two years hath the famine been in the land*."⁷⁵

Know that Abraham our father unintentionally committed a great sin by bringing his righteous wife to a stumbling-block of sin on account of his fear for his life. He should have trusted that G-d would save him and his wife and all his belongings for G-d surely has the power to help and to save. His leaving the Land, concerning which he had been commanded from the beginning, on account of the famine, was also a sin he committed, for in famine G-d would redeem him from death.⁷⁶ It was because of this deed that the exile in the land of Egypt at the hand of Pharaoh was decreed for his children.⁷⁷ In the place of justice, there is wickedness⁷⁸ and sin.

(י) ויהי רעב בארץ. הגה אברהם ירד למצרים מפני הרעב לגור שם להחיות נפשו בימי הבצורת, והמצרים עשקו אותו חנם לקחת את אשתו, והקב"ה נקם נקמתם בנגעים גדולים, והוציאו משם במקנה בכסף וכוזה, וגם צוה עליו פרעה אנשים לשלחם:

ורמזו אליו כי בניו ירדו מצרים מפני הרעב לגור שם בארץ, והמצרים ירעו להם ויקחו מהם הנשים כאשר אמר (שמות א כב) וכל הבת תחיון, והקב"ה ינקום

נקמתם בנגעים גדולים עד שיצאים בכסף וזהב וצאן ובקר מקנה כבד מאד, והחזיקו בהם לשלחם מן הארץ. לא נפל דבר מכל מאורע האב שלא יהיה בכנים. והענין הזה פרשוהו בבראשית רבה (ח ו) רבי פנחס בשם רבי אושעיא אמר, אמר הקב"ה לאברהם צא וכבוש את הדרך לפני בניך, ואתה מוצא כל מה שכתוב באברהם כתוב בבניו, באברהם כתוב ויהי רעב בארץ, בישראל כתיב (להלן מה ו) כי זה שנתים הרעב בקרב הארץ:

ודע כי אברהם אבינו חטא חטא גדול בשגגה שהביא אשתו הצדקת במכשול עון מפני פחדו פן יהרגוהו, והיה לו לבטוח בשם שיציל אותו ואת אשתו ואת כל אשר לו, כי יש באלהים כח לעזור ולהציל. גם יציאתו מן הארץ, שנצטווה עליה בתחילה, מפני הרעב, עון אשר חטא, כי האלהים ברעב יפדנו ממות. ועל המעשה הזה נגזר על זרעו הגלות בארץ מצרים ביד פרעה. במקום המשפט שמה הרשע והחטא:

(2) DEVARIM

עם נבל ולא חכם
הוא עשך ויכננה:
בינו שנות דר-דר
זקניה ויאמרו-לה:
בהפרידו בני אדם

י * ליהוה תגמלו-זאת
הלוא הוא אביך קנך
ז וזכר ימות עולם
ח שאל אביך ויגדר
ט בהנחל עליון גוים

⁶ Is it to HASHEM that you do this, O vile and unwise people?

Is He not your Father, your Master? Has He not created you and firmed you?*

⁷ Remember the days of yore,

understand the years of generation after generation.

Ask your father and he will relate it to you, your elders and they will tell you.

⁸ When the Supreme One gave the nations their inheritance, when He separated the children of man,

כל המצוטט לעיל הוא אך מעט מן המעט. בתורה עצמה וכן בכל ספרי הנביאים, רבים הם הפסוקים ורבות ההוכחות לחשיבות הגדולה שיוחסה ללימוד ההיסטוריה ולעיון בה. ספרי ההיסטוריה רבים נכתבו כנראה בישראל: "הלא היא כתובה על ספר הישר" (יהושע י' ג'). וכן, "על ספר דברי הימים למלכי ישראל (מלכים ב' א' י"ח ועוד). ובדומה, "על ספר דברי הימים למלכי יהודה" (מלכים ב' ח' כ"ג ועוד). היו כנראה ספרים שכל מלך כתב לעצמו ובו הנציח את המאורעות החשובים ביותר בחייו, או שהיו סופרים מיוחדים שעשו זאת עבורו. לנו לא נשתתף אלא תמצית מספרים חשובים אלו שכונסו בספר התנ"ך בקיצור רב. הנה אומר, שהתודעה שהחדירה תורה בעם ישראל "זכור ימות עולם" תורגמה לשפת המעשים.

גאולת עולם וגאולת עולמים

הבסיס לכל התיאוריה הזאת הוא, שאין מקרים בהיסטוריה, כל מאורע קטן וכלשכן גדול, הוא חוליה בשרשרת מאורעות שמחוללם ומכוונם הוא הקב"ה בעצמו, כשמצבה ברורה ומוגדרת נשקפת לאחריה הימים, וזו האמונה הפשוטה בגאולה העתידה, אשר עליה אומר הרמב"ם:

המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות בית דוד ליושנה לממשלה הראשונה, וכונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל, וחוזרים כל המשפטים בימיו כשהיו מקודם, מקריבים קרבנות, ועושים שמיטין ויובלות ככל מצותה האמורה בתורה. וכל מי שאינו מאמין בו, או

איננו יודעים טעמי מצות. ודאי הוא שכל מצוה ממצוות התורה יש כוונות שלא נוכל להבינן לעולם, אף במצוות שטעמן מפורש בתורה (כי גם המפורש בתורה הוא לפי הבנת שכל אנוש בלבד, אבל תבנן ופנימיותן של מצוות לא נדע לעולם). אבל פשוטם של דברים כפי שנאמרו בתורה, מגמתם במקומות רבים הזכרת אירועים היסטוריים מסויימים. המצה זכר ליציאת מצרים: שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני, כי בחפזן יצאת מארץ מצרים, למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך (דברים ט"ז ג'). הסוכה, לזכרון אותן סוכות של המדבר: למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים (ויקרא כ"ג, מ"ב-מ"ג). הנה בפנינו כונה ברורה ומפורשת לזכור וללמוד את אירועי העבר.

* ומצוה מפורשת היא, אף שלא נמנתה בכלל תרי"ג מצוות. בשירת "האזינו", אשר עליה נאמר: כי לא תשכח מפיו זרעו (דברים ל"א, כ"א) נאמר: "זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור, שאל אביך

ויגדך זקניך ויאמרו לך" (שם ל"ב, ז'), כאומר, התכוון על כל מה שאירע לאבותיך ואבות אבותיך משנות דור ודור, ובזמנים שלא היו ספרי ההיסטוריה, שאל אביך ויגדך, זקניך ויאמרו לך, בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם וכו'. זו החובה לעיין באירועי ההיסטוריה, אשר מתוכה תבין, "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו", שוב מושגת אותה מטרה.

גם ירמיה הנביא באמרו: "כה אמר ה' עמדו על דרכים וראו ושאלו לנתיבות עולם, אי זה דרך הטוב ולכו בה, ומצאו מרגוע לנפשכם" (ירמיהו י' ט"ז), לא התכוין לדרכים ולנתיבות עולם בפשוטם, כי אם להלכיה ההיסטוריה מימות עולם. ירמיה שראה כי נפשה של האומה קרועה ושסועה על שהפרה את הברית שכרת ה' אתה, יעץ לה: 'עמדו על דרכים וראו ושאלו לנתיבות עולם', עיינו ולימדו דרכי ההיסטוריה, ואז מובטח לכם שתמצאו מרגוע לנפשכם.

The truth is that historical "truth," per se, as an independent value in and of itself, has not fared well in Jewish tradition. It has already repeatedly been noted that the entire enterprise of history as we understand it today was not valued by Ḥazal. Scholars have long recognized that "the historical dog [did] not bark . . . loudly" in the Jewish past.⁴ Arnaldo Momigliano put the matter very clearly: "On the one hand the postbiblical Jews really thought they had in the Bible all the history that mattered . . . On the other hand the whole development of Judaism led to something unhistorical, eternal, the Law, the Torah. The significance which the Jews came to attach to the Torah killed

their interest in general historiography. . . . History had nothing to explain and little to reveal to the man who meditated the Law day and night."⁵ Although recent scholarship has refined the far reaching implications of this statement, arguing that rabbinic literature *does* reflect a more sophisticated understanding of and appreciation for certain aspects of historical thinking,⁶ it remains quite clear that "the Talmudists were no historians"⁷ and did not consider the pursuit of historical truth as a significant component of their system of values.⁸

This lack of interest in the details of history is characteristic of much of the medieval period as well. Whereas memory of the past was a crucially important component of Jewish thought and writing in the Middle Ages, there was "comparatively little interest in recording the ongoing historical experience of the Jews." With few exceptions, liturgy and ritual served as the repository of Jewish memory, not historical writing.⁹ Maimonides' well known disdain for history, referring to it as "ibbud ha-zeman bilevad" ("merely a waste of time"), is representative of the attitude which characterized much of medieval Jewry.¹⁰ While it has recently been argued that the relative paucity of Jewish historical writing in the Middle Ages does not reflect a uniquely Jewish repudiation of history and that attitudes towards history in the medieval halakhic tradition were not as negative as previously thought,¹¹ it is nevertheless clear that the intellectual *paideia* of medieval Jewry did not reserve a place of prominence for the study of history. A concise presentation of this pre-modern position was formulated by R. Ḥayyim 'Ozer Grodzinski in his often-cited approbation to R. Yehudah Halevi Lipschitz's *Sefer Dor Yesharim*, a traditionalist response to *Dor Dor ve-Dorshav* by Isaac Hirsch Weiss:

מדלי התורה מאז ומעולם לא שמו לבם להעמיק בידיעת דברי הימים לבני ישראל אף כי לכתוב בספר תולדות גדולי וחכמי ישראל מדור דור. דברי רבותינו הראשונים והאחרונים הלא חיים וקיימים בפיות תופשי התורה כל בתי מדרש מלאים מן אל זן מרבין ותלמידיהון הלומדים תורת חיים כאילו נאמרו ונשנו היום ואין עושין נפשות לדקדקים שדבריהם הן אכזרונם

וגם אלה הגדולים המועטים אשר התעסקו בדברי הימים. היו מעשיהם בזה בדרך מקרה ובדרך אבא. ומבחי ענותניהם הקדישו לידעת התורה הרחבה מאד מדה והעמוקה מדי ים. בה שמו מעיינים לכל מקצועותיה. ומשם שאבו גם ידיעת דברי הימים. דבריה רבותיה העמיקו חקר ולא בתולדותיהם ומקומות משיבותיהם.¹²

(4)

ראשון דר.

יש שחצער

טורא ו' מאסא
סובנאל

(10. 8)

"FACINLE THE
TRAVELLE OF
HISTORY"

True, there were those at the threshold of modernity who had a more favorable attitude to the enterprise of history as a whole. For example, Rabbi Ya'akov Emden expressed strong general support for this discipline, rejecting the opinion of R. 'Ovadyah Bartinoro who included the study of Gentile history in the category of those "external books (*sefarim hizzonim*)" whose readers forfeit their share in the world to come.¹³ While recognizing that preoccupation with history should not result in the neglect of Torah study, R. Emden insisted that "the scholar is obligated to know at least those works composed in Hebrew. It cannot be otherwise. It has significant implications for the explanation of biblical verses and rabbinic statements as well, as I brought to your attention in my commentary on *Seder 'Olam* and that appended to it [i. e., *Megillat Ta'anit*],¹⁴ as well as in many places in the Talmud."¹⁵ Although he continued that "those composed in a foreign language should be studied by the intelligent person (*adam mskil*)" only for the sake of providing information necessary to respond to challenges to Jewish tradition, R. Emden clearly indicated that those written in Hebrew had significant intrinsic value.¹⁶ Nevertheless, while significant, this view was rather idiosyncratic and is not reflective of the standard position on this subject in the Jewish community even as late as the second third of the eighteenth century.¹⁷

In the modern period, a change occurred and two opposite approaches to history began to coexist in the traditional community. On the one hand, even those who argue for a more open attitude towards history in pre-modern Jewry acknowledge that "negative attitudes towards history" existed there in early modern times¹⁸ and this continued to be a significant feature within it. Put simply, the study of history was and is deemed *bitul Torah* and not valued as a worthwhile use of one's time.

An extraordinary formulation of this position is forthcoming in a letter written in 1897 by R. Ḥayyim Berlin, an outstanding Torah scholar and son of R. Naftali Zevi Yehudah Berlin (the Neziḥ), the famed *rosh yeshiva* of Volozhin throughout most of the second half of the nineteenth century. R. Berlin was responding to those who bemoaned the lack of a biography devoted to the life and accomplishments of his famed, illustrious father. In a long response, he expressed his father's opinion about such rabbinic biographies in a way which makes it directly relevant to the topic under discussion here:

הגעני מכתבו בזמן. ואחר עד עתה מלשיבו מטרדותי בענינים שונים שהוכרחתי להשיב לשואלי דבר ה' זו הלכה. ובעיקר הענין. האמת אידי למעלתו. כי לא נפעלתי כל מאומה מהקנאה אשר קנאו רבים לכבוד מר אבא עטר הגאון מאורג צללה. מאשר עוד לא נכתבו תולדותיו בספר במחברת מיוחדת כונה שבעולם בזמן הזה. וכשאני לעצמי הנני רחוק מקנאה זו. יען כי ידיעתי היטב את רוחו הקדוש והטהור. אשר בתוך כל מנהגי הזמן אשר היו משחק לו וכלא נחשבו בעיניי היו גם המנהגים הללו שנתחדשו בימיו לכתוב תולדות אדם גדול על ספר ולצייר תמונתו עליו גליון מחוקה בשער. ואנכי הנני מעיד בעדות נאמנה. שהגאון

ר' עקיבא איגר ז"ל מרום וקדוש היה בעיני מר אבי הגאון ז"ל עד למאד. ובלע עת שהזכירו היה מיתת כולא גופי' מגדל קדושת תורתו וצדקתו. וספר תשובותיו לא פסק מעל שלחנו ומגדל זה בפומיה של המעיין בספר תשובות רע"א ז"ל בין חדרות לא רק גדולות ונפלאות ימצא שמה מעמק עיונו וחריצת שכלו הבהיר כי אם גם יראת ה' טוהרה ונחמה יתרה ימצא בכל שורה ושורה. ואין קץ ספר מוסר גדול ממנו. כה היו דבריו תמיד. ויורה ממש אתה מלשון רע"א ז"ל היה מכריע בעיניו כמה וכמה דמין מפלגלי ספרים אחרים. רעת רע"א ז"ל בהוראה להלכה אם להקל או להחמיר היה מכריע אצלו דעות כמה פוסקים. קצרו של דבר כי למלאך ה' זה היה נחשב בעיניו. ואחרי כל זה באוני שמעתי מפיו הקדוש בית שחננע לעיני תולדות רע"א ז"ל שיצא לאור בראשונה בספר הגהות רע"א על יד שנתפס בברלין בשנת ה'תרכ"ב. לא רצה להביט עליו אף בעיניו קל ואמר שכל זה בכלל האמור בירושלמי אין עושין נפשות לצדיקים שדבריהם הן אחרים. ומה מני יהולך לדעת יום הולדתו או יום פטירתו. אמר ויחזקו תבניתו אם כה היה או כה. והענין לשון עין ולב על דברי תורתו. ואמר שכל הענינים האלה הם מוחבבות השקן. עפ"י משי"כ רבינו הגר"א זצ"ל בביאורו לספר משלי. שהשקן מוסר נפשו על בטול תורה. יותר מכל כל שארי עבירות שבתורה. והוא שהחליף לו בדרונו זה להמציא דרכים לבטל גם רבנים גדולי תורה ויראה משקידת תורתם. באשר אנשים כאלה הלא לא ימשכו אחרי ספרי חזונים בדברים כסלים. ויהיו נחמדים למצוא דרכים גם למענם להכשילם בביטול תורה באופנים שיקחו את לבם. וזו אחת מן הדרכים האלה לשום לב לסיפורי תולדות גדולי ישראל. כל זה שמעתי מפיו הקדוש. ומעתה הנני אומר כמו שאמר רב חסדא במ"ק דף כ"ה א'. מילתא דבחייה לא ס"ל היתא ליקום ליעבד ליה. על כך אני בהול כל כך לקנאה זו. ואף אני אומר על מר אבי הגאון ז"ל. כמו שאמר הוא על הגר"א ז"ל. שרובי תורתו וצדקתו בספרי הקדושים העמק שאלה והעמק דבר. וגדל שקידתו הנודעת בכל העולם כולו בחפלה יתרה אשר לא נשמע כמות. וגייעותיו הגדולות והרעומות בהרצת תורה בישיבתו הקדושה כאמשים שנה. ואשר העמיד תלמידים למאות ולאפים בכל קצוי ארץ. כל אלה הן הן תולדותיו וזכרונותיו וזכר צדיק לברכה.¹⁹

But, at the same time, by the middle of the nineteenth century other sentiments also began to be expressed in the traditional community. The leadership of this community began to understand that modernity had brought with it a new challenge, the use of history in the spirit of the new *Wissenschaft* which presented what it considered to be a fallacious and misleading picture of the tradition. This new historiography of the nineteenth century, with its sustained anti-traditionalism,²⁰ began to elicit a traditionalist alternative history designed to counter its conclusions. If, "for the first time, history, not a sacred text, becomes the arbiter of Judaism,"²¹ then the historical record would have to be set straight. In a world where "virtually all nineteenth-century Jewish ideologies, from Reform to Zionism, would feel a need to appeal to history for validation,"²² Orthodoxy could be no exception. In fact, the greater the perceived danger posed by this new emphasis on history, the greater was the effort expended to present a version of the past more in keeping with traditionalist values. The result was that historical writing which hitherto enjoyed, at best, only

a secondary status in traditional Jewish life was catapulted, for purely defensive purposes, into a position of some prominence and significance.

Indeed, after acknowledging the lack of interest in history among pre-modern rabbinic scholars in the passage cited above, R. Hayyim 'Ozer Grodzenski continued to note that, with the advent of Reform, those non- or anti-traditional Jews who were engaged in the study of history were removed from a first-hand knowledge of the tradition and presented it in a warped way. "They desecrated history and forged it" in an attempt to discredit the fundamentals of the Written and Oral Torah, he wrote. It is therefore now vitally necessary, he said, to combat this "poison" and present the real history "with holy purity (*al tabarat ha-kodesh*)."²³ Just as historical scholarship was being used in the service of reform,²⁴ so did it come to be used—albeit sometimes in a different way—in the service of tradition.²⁵

In spite of the fact that much of this history writing is subjective, anachronistic, typological, and uncritical, reflecting the biases and tentativeness of hagiography at its historically most inaccurate,²⁶ there were Orthodox writers who stressed absolute fealty to the truth as the distinguishing characteristic of their historical enterprise. They were different from the Reformers and advocates of *Wissenschaft*, they argued, because they would be honest and tell the truth, the *real* truth. In his previously cited passage, R. Hayyim 'Ozer Grodzenski complimented R. Yizhak Isaac Halevi, author of the traditionalist *Dorot ha-Rishonim*, for "demonstrating the falsehoods and mockeries of the forgers. He sanctified the name of Heaven, to establish the unequivocal truth (*le-ha-amid et ha-emet la-amito*)."²⁷ He also noted approvingly that the author of *Sefer Dor Yesharim*, the book for which he was writing this approbation, "especially set for himself a goal to clarify the events with a truthful critique (*be-bikoret amitit*). . . . This truthful critique (*ba-bikoret ha-amitit*) will expose the [ir] scabs by the light of the sun."²⁸ The well-known Orthodox historian and memoirist, R. Ya'akov Halevi Lipschitz, pledged in the introduction to the first volume of his work that he will present "the facts and actual deeds that were proven to be true in life (*sbe-nit'amlu ba-hayyim*), the veracity of which could never be doubted at all. . . . Those who strive to ascertain the clear and absolute truth (*ha-emet ha-barur ve-ha-gamur*), to establish its place in history, will find fulfillment and abundant material in my memoirs, in order to bring forth judgment in truth (*le-ho'zi le-emet mispat*)."²⁹ In his own introduction to this work, Lipschitz's son highlights his father's "*phenomenal love of truth (ahavato ha-'azumah el ha-emet)*" which led him to present only "things as they were, events as they occurred."²⁹ Furthermore, in a response

Indeed, Emden's works reflect a major interest in Jewish history and a substantial, although uncritical and unstructured, knowledge of that area. He reprinted Megillat Ta'anit, Seder 'Olam Rabbah and Seder 'Olam Zuta and included his own commentaries on each of these works.⁷¹ His writings, in general, are replete with information about the history of Jews in ancient times⁷² and during the medieval period.⁷³ He was especially interested in rabbinic chronology, determining which rabbis, both ancient and medieval, preceeded others.⁷⁴ The Siddur, in particular, contains a great deal of historical information.⁷⁵ Emden also made great use of the medieval Jewish historical literature to which he referred in

the previously cited quote from Mor u-Keziyah, e.g. Yossipon,⁷⁶ Solomon ibn Verga's Shevet Yehudah,⁷⁷ Gedalya ibn Yahya's Shalshelet ha-Kabbalah,⁷⁸ David Ganz's Zemah David,⁷⁹ Abraham Zacuto's Sefer Yuhasin,⁸⁰ and, in addition, Azaryah de Rossi's Me'or Einayim.⁸¹

Of particular significance is the fact that while, on occasion, Emden made explicit reference to non-Jewish works,⁸² almost all of his historical information came from Jewish sources whether or not he made direct mention of them. In the epilogue of his Siddur, he explicitly noted that he utilized "the Bible, tradition ('masoret'), Megillat Ta'anit, Seder 'Olam and Midrashim" for historical information.⁸³

It is important to note that particularly in this area of history, Emden did not lag behind his contemporary maskilim. Although it has recently been shown, contrary to earlier perceptions, that early proponents of Haskalah did express an interest in the study of this subject,¹¹¹ Emden's level of knowledge of that particular area, as haphazard and unstructured as it was, may not have been any less broad than theirs.

על ספר היסטורי פילמוסי "דור ישרים" (פיוטרקוב תרס"ח)

גדולי התורה מאז ומעולם לא שמו לבם להעמיק בדיעת דברי הימים לבני ישראל, אף כי לכתוב בספר תולדות גדולי וחכמי ישראל מדור דור. דברי רבוחינו הראשונים והאחרונים הלא חיים וקיימים בפניות חופשי התורה. כל בתי מדרש מלאים מון אל זו מרבנו ותלמידיהוה הלומודים תורת חיים כאילו נאמרו ונשנו היום ואין עושין נפשות לצדיקים שדבריהם הן זכרונם.

גם אלה הגדולים המועטים אשר התעסקו בדברי הימים, היו מעשיהם בזה בדרך מקרה ובדרך אגב, ומבחיני ענותיהם הקדישו לדיעת התורה הרחבה מארץ מדה והעמוקה מני ים, בה שמו מעיינם לכל מקצועותיה, ומשם שאבו גם ידיעות דברי הימים, בדברי רבוחינו העמיקו חקר ולא בתולדותיהם ומקומות מושבותיהם.

אולם מתקופת ירידת היהדות בארץ אשכנז ימי הרעפארם, כאשר בא שמשם של גדולי ישראל, בתי מדרשיה ושיבותיה שוממים, אין תלמידים למדים היות דאבי ורבא, אין תורה ואין יראת ד' — אז החלו הסופרים השרדיים שם להציב ציונים ומצבות לגדולי המאורות ולמאורעות הדורות, מהם אשר כונתם היתה רצוי לחבב על כל פנים בעיני הדור חכמת ישראל וגדולתה, אם לא על ידי ידיעה והכרה וראיה, ישמעו מפי השמועה כי היו להם אבות וקנים מצוינים אשר בכבודם יתימרו.

אבל אלה מחסופים אשר ראשם ורובם חוץ להיהדות, ואשר הדעה החדשה ומורת זר הרעפארם הכחה בה שורש וידיעת היהדות ממקורה נכחדה גם מאתם ורוב הידיעות שאבו מסופרי העמים, הם חסו את המאורעות על צדם, השתדלו לתת מושג אופי וציון מיוחד להתקפות על פי הלך רוחם, את הגבוה השפילו ואת השפל הגביהו, את הפרשים הצדיקים הרשיעו ואת הבריונים הרשיעם הצדיקו, ובאופן זה חיללו את ההיסטאריע וזיזוה. יש מאלה שהיו להם ידיעה יותר רחבה בהתלמודים, אולם רק ידיעה שטחית מן השפה ולחץ, התורה שלנו בתור חכמה ושיחת-חולין שלהם, מצאו כי נרחב לבסס דעות הרעפארם וישימו כל מעיינם להפך דברי אלקים חיים ודברים גמתיילים העו הישרה. ובאו בביקורת פרוצה לערער יסודי תורה שבעל פה, ועל פי השקפות שטחיות וידיעות קלות הרכיבו עם שפה נוחה ארס הכפירה גם בספרות התורה.

הארס הזה התפתח גם מחוץ לגבולם. גם במקום שהתורה חיה עורנה

וחביבה על לומדיה, גם שם חסו שרש נשאו פירות וכל גו ורוח הנוטה להסלות, אשר אין לו יסוד מוצק ותבונה עמוקה לידע מה לורות ומה להבר, בו נקלטו הדעות ההן אשר אחריתן שכתת התורה ועזיבת היהדות.

לדבר הזה שמו לב יחידי סגולה שבדור. אחד המיוחד אשר יצא חלץ הוא בעל "דורות הראשונים" * עם ידיעתו הגדולה והרחבה והעמוקה בהתלמוד ונושאי כליו הערה את מקור הספרות, בנה יסוד דברי הימים לבני ישראל על טהרת הקודש, הוא הראה את כובי ותעלולי המוויסים וקדש שם שמים להעמיד את האמת לאמתו והדת על חלה.

הן עתה ישמח לבי וחגל נפשי מפעולת צדיק הרב הגאון המנוח מוה"ר יחזקאל הלוי ליפשיץ זצ"ל האבד"ק מערעטש, אשר כבר אתמחי גברא ונדע ללוחם ומקנא קנאה גדולה לאמת ואמונה בספרו, "דרך אמונה", ועתה בספרו "דור ישרים" שם לו למטרה ביחוד לברר את המאורעות בביקורת אמתית, להרוס תחבולות נפתלים וחשוכים אלה השמים אור לחושך בביקורת חפופה, המתחמים לדור דור דורשיני ומתחכמים למעט דורשיהם.

יראו נא הנבונים בעם וידיעו תופשי התורה, כי אחר הבריקה והירישה והחקירה אין בדבריהם ממש, הביקורת האמתית תראה לאור השמש את הנגעים, ואם גם כולו הפך לבן איננו טהור, יראו וינכחו מהזיופים וידעו כי עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, וכי אין לסמוך על דברי חלומותיהם והשערותיהם כלל.

ישימו נא חכמי לב אשר חננם ד' בכשרון דעת וידיעה גדולה כי עת לעשות לד' ולהשתתף בעבודת הספרות הנאמנה למסורת אבות; יעירו נא את אלה אשר ביכולתם לעזור בחמיכה חומרית ורוחנית להעוסקים בבני על מנת לבנות — לא רק מצבות וציונים — רק בית דם ונשא היכל דברי הימים לגוי עתיק שומר אמונים אשר באמונתו יחי.

ומה מאד ראוי לחזק ולאמץ את עבודת הלויים המוציאים לאור את הספר, "דור ישרים" פעולת אחיהם ידיים המנוח הרב הגאון זצ"ל, וסיבותא לשקף ה"ה בן אחיו היקר שר, אשר המחבר מסר לו בחייו הכתבים ובקשו להדפיסו. וראוי לחומכו ולהחזיקו ולהיות בעזרתו שיחי ביכולתו להוציא לאור יתר כתבי המחבר כחבי קודש אשר כולם אהובים כולם ברורים וכולם מגינים על הדעות המקובלות באומה ברוח עזו ורוח טהרה. ומצוה רבה להוציאם לאור עולם.

הכותב וחונם ה' תמוז תרס"ן, ויילנא.

Our knowledge of God does not rest on שמיעה but on ראייה; it was obtained by the evidence of the actual senses of the whole of our nation. Moses could say to his people: אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים (Thou hast been brought to know by seeing that God alone is God, there is none else beside Him, (Ch. IV,35)). But this revelation of Himself, making Himself perceptible on earth, God only did once, when laying the foundation for the creation of His People, so that it could be a means of conviction from generation to generation, from community to community, and remain by direct tradition the indisputable basis on which, for all eternity, every son of Israel has to build up all his thinking and doing. Henceforth it does not say שמע ישראל but ראה ישראל. Not out of the phenomena of nature and history is it that each one of us has to come to a conclusion in his mind as to the existence or non-existence of God. Far beyond the convictions which are arrived at from such speculative inferences and deductions, God demonstrated His Existence, yea His existence down here in the midst of all earthly conditions, to every one of our fathers by experiences which settled any possible doubt, for them to testify to their children who came after these events. They saw God with their own eyes breaking their chains in Egypt leading and feeding them through the wilderness and bringing them to the Promised Land. They heard Him with their own ears when He imparted the words of His Law to them at Sinai. Our knowledge of God rests on the evidence of this, testified by the whole assembly of the whole of our nation. Not from nature and history have we to deduce a belief in God, but, with the knowledge of God which we have been given in our hands, we are to look into nature and history and try to get an understanding of the phenomena of nature and the events of history. And then, with our eyes awakened by God to see Him in nature, with our ears opened to hear Him in history, everything, the greatest and smallest in nature, the greatest and smallest event in history proclaims itself as His work, His governing. Then in the world of nature and history of our own times we shall still see the ruling of the God of our fathers, and, like them, we will wander through this world with God, and of Jewish minds and hearts it will eternally say: "They did once see Thy ways O God, even the ways of my God, my King in holiness", (Ps. LXVIII,25). ראו הליכותיך אלקים הליכות אלי מלכי בקדש

Therefore: "שמע ישראל" -- חגהיים

מוברי הרבנים טי המשנה חלק ש' על דף זכר סידא שהיה איש שחיבר ספרים, יש בהם התוללים מעניי הכרת פנים, וכו', וכגון אלה הספרים

המסאים אצל הערב, מספור דברי הימים, והנהגת המלכים ויחוסיו הערביים וכו', שאין בהם חכמה ולא חזקת אלא איבוד זמן לכד צ"ש, שנראה שהענין על המרה דוקא על אלו העוסקים בדברי הימים של מלכי ערב שהיה עיקרם בדברי ענינים וכדברים נדדרי המציאות, כמו מסורי הערביים אשר נעקרו אצלנו היום, אבל דברי הימים מקורות אומות וקורות הפדיות ומשפחות המושלות, חכמה נחוצה מאוד להכיר חכמת ההשגחה והנהגה העליונה, וענין רבנים טי המשנה טי דאבות על דף ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה, בחלק השלישי הרבנים שאין בהם חזקת ולא נוק, כרוב דברי דבון, איך גבינת חומה מלונות והכל מלוגי ורוב פדולות הכרעה צ"ש, הרי שהשמים דביו ענין דברי הימים בחשבון זה, מפני צ"ש בהם תועלת וחזקת היו בשיאם בקורות הללו:

ויותר מזה יוקשה לדעת המועד, הנה לא יכחיש שום בן דעת שיריעת קורות אומתנו בכלל ובפרט, נחוצה מאוד לכל משכיל אשר תורת אלהיו לו למנה, למען ידע מה פעל אל באומה זאת, ואיך אנשי אומתנו מאז המה עולים ויורדים, ומתנהגים בהשגחה פרטית מאת יתברך, וכי בכל דור עומדים עלינו לכלותינו, והקביה מקים לנו בכל עת גואל גאמן, ומשים את נפשו בכפו להציל המון הרב הזה וגדול הרועה שמצילו ועין ספר מור וקציעה להגאון יעבץ הלכות שבת ש"ו, בענין למוד ספרי חכמה בשבת כתב וז"ל לכן אני אומר מצוה על כל אדם מישאל להיות בקי בספר נחמד שבט יתודה, ובשאר ספרים בספרים קורות ישראל, לזכור חסדי ה' עלינו בכל הדורות, כי לא תמנע בכל הגזירות הרבות ובאגב ילמוד

[אוצר החכמה]

מתוכו דברים מתוקים ויקרים, לב נבון יקנה דעת בורכי ויכוח ע"ש (ס"ו) ואמרי (שבת י"ג ע"ב) שהתירו לכתוב מגילת תענית מפני שהיו מחנכים הצרות שנאלו מהם והם חביב עליהם, וע' (ע"ז ה' ושבת ט"ז) דשלתו לרבי יוסי בשעת הליו שיאמר ג' דברים בשם אביו, בקורות ישראל ואביו ה' רבי יוסי המהכר סדר עולם, ובקי ומכיר בחכמה זאת, וראינו גם כן (שבועות ו' ע"ב) אמר ר"ם לרבא מאן חשוב אי קיסר או שבור מלכא אמר ליה אטו מר בחורשא קא יתיב שלא ידע בטבעא של רומי ע"ש, ואם היה נחשב לחסרון אצלם העדר ידיעת תוקפה של רומי, יכ"ש שהיתה העדר ידיעת קורות אבותם חסרון גדול בחוקם, וידעו זאת הקטנים עם הגדולים, וזה הדרך

הנכון להשלמת העם, ועתה אין לנו שום ספר וחיבור אשר על ידו נוכל לדעת מצב עמינו מתחילת בית שני עד זמן חתימת התלמוד רק מה שבא מפורש במגילת תענית ומספור בשני התלמודים ומדרשים -- ספר חשמונאים ויוסיפון נוסף ע"ז כי לא נתקבלו אצלנו לגאמנים בדבריהם, עוד אין בהם תועלת במה שנצרך לדעת דרך הקבלה כי ספרים הללו אינם מתעסקים רק מקורות האומה בכלל, והמלחמות שעשו ורק מעט מועיר מדברים בספריהם מהתנאים וראשי סנהדרין איך יגעו מאז להוציא סתום מן המפורש במד', ההלכה להשאיר לנו ברכה תורה שלמה כלולה ביסיה הדרה -- ומה נעשה בהעדר כל ספרנו מהיכן נדע חלק

'No sensible person would deny that the knowledge of the history of our nation, in general and in detail, is indispensable for every intelligent person whose portion is G-d's Torah -- so that he may know what G-d did with this Nation, how the people of our Nation always rise and fall and are led by G-d's particular Providence, and that in every generation 'they' rise up to annihilate us and at all times G-d appoints a faithful savior who endangers his life to save this great multitude: Great is the Sheperd who saves them'

Jewish History

By Rav Shimon Schwab tz"l

This article originally appeared in *Mitteilungen* Dec. Mar. 1984-85 and can be found in *Selected Writings* pp. 232-235. We express our Hakaras HaTov to the Breuers Kehillah for their permission to post the article here.

The story of Chanukah is described in detail in the Book of Maccabees. In the Gemorah and Midrash there are only a few scant references to this epic drama in our ancient history. Why is it that this great tale of heroism is so poorly treated by our Sages? The Book of Maccabees belongs to the Apocrypha, the Sefarim Chitzonim, which are not authentic and which are outside of our sacred literature. Why do our Chazal, who were the eyewitnesses of these tumultuous events of their era, not describe in detail the frivolities of the Hellenists, the ravings of the insane Antiochus and the rebellion of the Hasmoneans, as well as the miraculous victories of the "few over the many," of the weak over the multitude of the strong and the final triumph over the powerful army of Greco-Syria? Why did our Chachomim not leave us an account of the glory and of the final decay of the Maccabees? We have to glean almost every little bit from secular sources. Only a few sprinklings here and there are preserved for us in the words of our Chazal.

The question goes much further. We have no authentic description by our Tanaim of the period of the Churban, the Jewish war against the Romans, the destruction of the Jewish state, the revolt and the downfall of Bar Kochba, except for a few Haggadic sayings in Talmud and Midrash. For our historical knowledge we have to rely on the renegade, Josephus Flavius, who was a friend of Rome and a traitor to his people.

Come to think of it, since the close of the Tanach at the beginning of the Second Beis Hamikdash, we have no Jewish history book composed by our Sophrim, Tanaim and Amoraim. The prophets and the Anshei Knesses HaGedolah have recorded all the events of their days as well as all previous periods. When prophecy ceased, the recording of Jewish history stopped at the same time. Why did our great Torah leaders not deem it necessary to register in detail all the events of their period just as the Neviim had done before them?

We are bidden by the Torah to remember the days of yore and to contemplate the years of every generation. "Go ask your father and he shall tell you, and your elders and they shall speak about it." This Divine injunction was observed by our forefathers in Biblical times and the result is the Jewish history preserved in the Tanach. It is extremely difficult to understand why this was stopped.

There is a vast difference between history and storytelling. History must be truthful, otherwise it does not deserve its name. A book of history must report the bad with the good, the ugly with

the beautiful, the difficulties and the victories, the guilt and the virtue. Since it is supposed to be truthful, it cannot spare the righteous if he fails, and it cannot skip the virtues of the villain. For such is truth, all is told the way it happened. Only a Navi mandated by his Divine calling has the ability to report history as it really happened, unbiased and without prejudice.

Suppose one of us today would want to write a history of Orthodox Jewish life in pre-holocaust Germany. There is much to report but not everything is complimentary. Not all of the important people were flawless as one would like to believe and not all the mores and lifestyles of this bygone generation were beyond criticism. An historian has no right to take sides. He must report the stark truth and nothing but the truth. Now, if an historian would report truthfully what he witnessed, it would make a lot of people rightfully angry. He would violate the prohibition against spreading Loshon Horah which does not only apply to the living, but also to those who sleep in the dust and cannot defend themselves any more.

What ethical purpose is served by preserving a realistic historic picture? Nothing but the satisfaction of curiosity. We should tell ourselves and our children the good memories of the good people, their unshakeable faith, their staunch defense of tradition, their life of truth, their impeccable honesty, their boundless charity and their great reverence for Torah and Torah sages. What is gained by pointing out their inadequacies and their contradictions? We want to be inspired by their example and learn from their experience.

When Noach became intoxicated, his two sons Shem and Japhet, took a blanket and walked into his tent backwards to cover the nakedness of their father. Their desire was to always remember their father as the Tzaddik Tomim in spite of his momentary weakness. Rather than write the history of our forebears, every generation has to put a veil over the human failings of its' elders and glorify all the rest which is great and beautiful. That means we have to do without a real history book. We can do without. We do not need realism, we need *inspiration* from our forefathers in order to pass it on to posterity. And Torah-true "historians" do just that. There are very few Jewish history books on the market written in the spirit of Yiras Shomayim. They had to glean from the few available sacred sources enough material to teach us the important lessons of the past which should guide our actions and illuminate our Hashkofo.

In this connection, it is important to point out that we are speaking here only of Jewish history. The knowledge of world history is certainly extremely advantageous to the student. It shows clearly the workings of divine Hashgocho in the unfolding of the historical process.

As to the study of Biblical history, we have to learn the Tanach, which is part of the written Torah, together with the Oral Torah preserved in Talmud and Midrash. Reading the "Bible" without the commentaries of our Sages is like studying astronomy with the naked eye--without the use of a telescope. We are bound to misunderstand everything.

The "Author" of all human history is the Master of the world, steering mankind to the ultimate goal of Bias HaMashiach. The miracle of Chanukah was the first spark of this light which we pray shall soon rise upon Tzion.

Why have I written a history of the Jews?

.... the book gave me the chance to reconsider objectively, in the light of a study covering nearly 4,000 years, the most intractable of all human questions: what are we on earth for? Is history merely a series of events whose sum is meaningless? Is there no fundamental moral difference between the history of the human race and the history, say, of ants? Or is there a providential plan of which we are, however-- humbly, the agents?

No people has ever insisted more firmly than the Jews that history has a purpose and humanity a destiny. At a very early stage in their collective existence they believed they had detected a divine scheme for the human race, of which their own society was to be a pilot. They worked out their role in immense detail. They clung to it with heroic persistence in the face of savage suffering. Many of them believe it still. Others transmuted it into Promethean endeavours to raise our condition by purely human means. The Jewish vision became the prototype for many similar grand designs for humanity, both divine and man-made. **The Jews, therefore, stand right at the centre of the perennial attempt to give human life the dignity of a purpose.** Does their own history suggest that such attempts are worth making? Or does it reveal their essential futility?

Non-Jewish historian Paul Johnson, A History of the Jews, Prologue